

IRTI RIKOSKIERTEESTÄ

PERHEEN MERKITYS OMAAN ARKEEN KIINNITTÄMISEN KANNALTA

VAT-seminaari 11.4.2018

Katariina Waltzer

UEF // University of Eastern Finland

ESITYKSEN RAKENNE

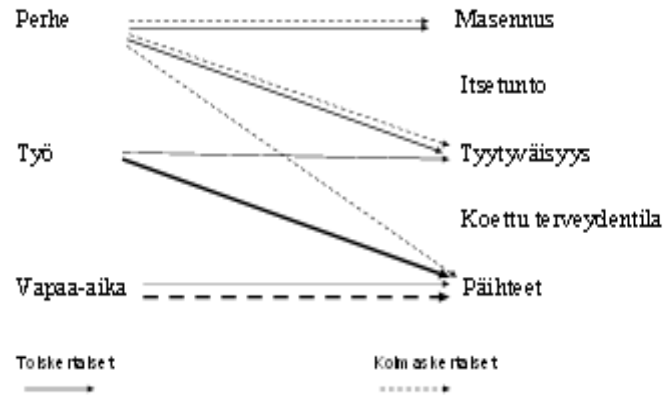
- Omat aineistot rikoskierteessä elävistä ihmisistä ja vankilasta vapautumisesta
  - Hyvinvoinnin kytkeytyminen eri elämäntilanteille
  - Hyvinvoinnin rakentuminen eri elämäntilanteilla
- Pohdittavaksi

AINEISTOT JA MIHIN NIILLÄ PYRITTIIN 1

- 135 vastaajaa, jotka kyselyhetkellä vankilassa toista tai kolmatta kertaa
- Elämänrakenne ja koettu hyvinvointi
- Elämänrakenne: eri ikävaiheissa, koti, koulu, työelämä, vapaa-aika
- Hyvinvointi: Elintaso, yhteisyyssuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet (Allardt: having, loving, being) sekä sosiaalinen kompetenssi, itsetunto, masennus ja päihteidenkäyttö
- Tutkittiin hyvinvoinnin kytkeytymistä eri elämäalueille
- haettiin eroa toista ja kolmatta kertaa vankilassa olevien väliltä

AINEISTOT JA MIHIN NIILLÄ PYRITTIIN 2

- Edellisen tutkimuksen seurantaosaan osallistuneita
- 14 haastattelua, 10 vankilassa, 4 muualla
- elämänrakenne: koti ja perhe, koulu, opiskelu ja työ, vapaa-aika, rikosten tekeminen
- koettu hyvinvointi: positiiviset ja negatiiviset affektit
- haluttiin selvittää, miten koettu hyvinvointi rakentuu eri elämänalueilla

Tois- ja kolmaskertaisten vankien elämänrakenteen osa-alueiden yhteydet hyvinvointitekijöihin (viivan paksuus kuvaa yhteyden voimakkuutta).

HYVINVOINNIN KYTKEYTYMINEN ERI ELÄMÄNALUEILLE

- Tutkittiin regressiomalleilla, miten eri elämäntilanteiden tilanteet selittivät koettua hyvinvointia
- Kolmaskertaisilla työ ei kytkeytynyt hyvinvointiin
- Perhe selitti parhaiten tai ainoastaan
- Kolmaskertaisilla erityisesti tyytyväisyys parisuhteeseen ja lapsuuden perhetilanteen vakaus
- Pari- ja perhesuhteiden epävakaas ja sen yhteys asumisjärjestelyihin

HYVINVOINNIN RAKENTUMINEN

- Positiiviset affektit (=tunne-elämykset)
- Negatiiviset affektit
- Tapamme reagoida on osin geneettistä: yli puolet positiivisesta ja lähes puolet negatiivisesta reagoitavasta selittyy geneettisesti
- Onnellisuuden kokemukseen vaikuttaa myös ympäristö, esimerkiksi se, mihin omaa tilannettaan vertaa

POSITIIVISET AFFEKTIT

- Ilo: yksittäiset tilanteet, joihin liittyy uuden aloittamista, kuten koulun alku tai lapsen syntymä

Tyytyväisyys ja ylpeys: tapahtumasarjat, joissa omat taidot ja ominaisuudet johtivat onnistumiseen ja päämäärien saavuttamiseen

Mieltymys: tapahtumasarjat, joissa onnistumiset ja päämäärien saavuttamiset liittyivät sosiaalisiin suhteisiin

Onnellisuus: tapahtumasarjat, joissa onnistumiset ja päämäärien saavuttamiset liittyivät pitkäaikaisiin ihmissuhteisiin

NEGATIIVISET AFFEKTIT

Syällisyys ja häpeä: yksittäiset tapahtumat, joissa omat tai perheen teot tai ominaisuudet ovat olleet muiden negatiivisen arvioinnin kohteena

Suru: yksittäiset tapahtumat, joissa on ollut mukana kokemus ihmissuhteen tai sosiaalisen kontekstin menetyksestä

Ahdistus ja huoli: tilanteet, joihin on liittynyt epävarmuutta olosuhteiden korjaantumisesta ja pelkoa ihmissuhteiden menettämisestä

Viha: tilanteet, joissa huolta ovat aiheuttaneet hankalat ihmissuhteet

Stressi: tilanteet, joissa on ollut mukana voimattomuutta ja koettu kohtelu on aiheuttanut katkeruutta

Masennus: pitkäaikaisten ihmissuhteiden menetys sekä pettyminen itseän ja pettymyksen tuottaminen läheisille

Epäoikeudenmukaisuus: tilanteet, joissa katkeruutta aiheuttavan kohtelun on koettu olevan erilaista kuin vertaisilla

ERITYISESTI ASUMISEN JA KODIN KANNALTA POHDITTAVAA

- Sekä negatiivisten että positiivisten tunnekokemusten kertymä näyttää ketoutuvan pitkäaikaisiin ihmissuhteisiin
- Ihmissuhteissa tarvittavien sosiaalisten taitojen kehittyminen edellyttää kehitymiselle otollista ”paikkaa”. Usein vaihtuvien ihmisten kanssa tätä ei synny.
- Negatiivisten kokemusten syytausta jää usein epäselväksi ja vallalla ovat uskomukset
- Epäoikeudenmukaisuuden kokemus näyttää vahingollisimmalta
- Itseen ja omiin ominaisuuksiin kohdistuvat epäilyt heikentävät hyvinvoinnin kokemusta ja lisäävät syrjäytymisen kokemusta: Olenko vääränlainen, enkö kelpaa omana itsenäni?